

www.freebooks.do.am

www.freebooks.am ՀամաՀայկական Գրադարան

ARMEN AYVAZYAN

ԱՐՄԵՆ ԱՅՎԱԶՅԱՆ АՐՄԵՆ АЙՎАЗՅԱՆ

THE FUNDAMENTALS OF ARMENIAN IDENTITY OR WHO IS AN ARMENIAN?

**ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԻՆԶԵՆՈՒԹՅԱՆ ԳՐԱՎԱԿԱՆՆԵՐԸ
ԿԱՄ
Ո՞Վ Է ՀԱՅԸ**

**ОСНОВЫ АРМЯНСКОЙ ИДЕНТИЧНОСТИ
ИЛИ
КТО ЕСТЬ АРМЯНИН?**

ARMEN AYVAZYAN

THE FUNDAMENTALS OF ARMENIAN IDENTITY
OR
THE FUNDAMENTALS OF ARMENIAN IDENTITY
OR
WHO IS AN ARMENIAN?

ՀԱՅՎԱԿԱՆ ԻԵՐԵՈՒԹՅԱՆ ԳՐԱԿԱՆՆԵՐԸ
ԿՍՍ
Ո՛Վ Է ՀԱՅԸ

ОСНОВЫ АРМЯНСКОЙ ИДЕНТИЧНОСТИ
ИЛИ
КТО ЕСТЬ АРМЯНИН?

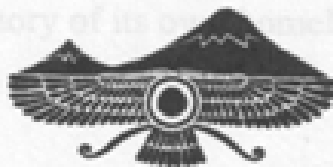
In the current most complex period of development of Armenia and the Armenians, the problem of the Armenian identity represents not only an academic but a very significant one. A strong national identity is a significant factor in the process of building and strengthening a nation. The cultivation of national identity by no means facilitates but, on the contrary, hinders the consolidation of the individual and society around common goals.

After all, as sensitive as this question is, since it touches the feelings of millions of people (especially our compatriots), it is imperative. For an adequate illustration of the topic let us first present the state of affairs which the Armenian nation finds itself in today.

There are some irrefutable realities which we must see and accept exactly as they stand, rather than turn a blind eye to them, as do a significant section of the Armenians, including its "elite".

Thus:

Fact 1: The Armenian ethnicity is under the threat of extinction on the territory of its own homeland – in the Republic of Armenia, Artsakh

Ararat Foundation

Ararat Center for Strategic Research

Los ANGELES 2008

THE FUNDAMENTALS OF ARMENIAN IDENTITY OR WHO IS AN ARMENIAN?

In the current most complex period of development of Armenia and the Armenians, the problem of the Armenian identity represents not only an academic interest but has a serious practical significance. A strong national identity is a strategic asset in the process of building and strengthening a nation-state, while the dilution of national identity by no means facilitates but, moreover, hinders the consolidation of the individual and society around national goals and objectives.

After all, who can be considered Armenian today? As sensitive as this question is, since it touches the feelings of millions of people (especially our compatriots abroad), answering it is imperative. For an adequate illustration of the topic let us first present the state of affairs which the Armenian nation finds itself in today.

There are some irrefutable realities which we must see and accept exactly as they stand, rather than turn a blind eye to them, as do a significant section of the Armenians, including its "elite".

Thus:

Fact 1: The Armenian ethnicity is under the threat of extinction on the territory of its own homeland – in the Republic of Armenia, Artsakh

and Javakhk. This threat springs simultaneously from a number of interrelated sources:

- a) the possibility of military aggression by Azerbaijan;
- b) a critical demographic crisis (the exodus of over a million Armenian citizens and the ongoing emigration negatively impact the viability of all spheres of life in the country);
- c) the stalling of Armenian nation/state building process as well as the solidification of its political institutions;
- d) uncultivated state of Armenia's National Security doctrine ("The Armenian National Security Strategy" adopted in February 2007 is a declarative document, which, according to official announcements, has been written with the "methodology" and "editorship" of Moscow, Washington and Brussels experts). Consequently, there is a conspicuous absence of a clear Foreign Policy Direction based on national interests.
- e) Armenia's heavy dependence on foreign powers;
- f) social tension, including the class and regional aspects (inter alia, the artificially created but effectively maintained dangerous antagonism between "hayastantsi" and "gharabaghtsi", the total mistrust towards politicians and political institutions, the alienation of the people from the decision-making process);
- g) the complete absence of any struggle against corruption which pervades all spheres of public life in the republic;
- h) the lack of a consistent language policy in Armenia, resulting in a defenseless and vulnerable state of the Armenian language;
- i) The Georgian state policy of forcing out Armenians from Javakhk using administrative, economic, cultural, religious, linguistic and demographic pressures, and now even through open show and use of force.

Yet, the foremost threat is characterized by the highly probable Azerbaijani aggression, which is being methodically planned and scrupulously prepared, with Turkey's direct and indirect participation. If it were to succeed ending in the occupation of Artsakh and the liberated

territory around it, the disappearance of the Republic of Armenia from the world map would be inevitable because the next, if not simultaneous, attack will be directed against Syunik – the last dividing bastion between these two Turkic allies. The existence of Syunik, without the shielding "barrier" of Artsakh, would become untenable. The weak communication links with central regions of Armenia, the absence of any defensive depth putting all of Syunik within range of Azerbaijan's modern artillery systems, as well as the psychological trauma from the fall of Artsakh would reduce the defensibility of this strategically vital region to nearly zero. The resulting encirclement of the remainder of Armenia in a Turkish-Azerbaijani ring, will transform it into a ghetto – a kind of Transcaucasian Swaziland. Subsequently, the obliteration of Armenia by Azerbaijan and Turkey, if not through military action, then through economic, political and psychological pressures, will simply be a matter of time. Thus being deprived of any prospects for sustainable development and losing its role as a potential safe haven for the millions of Armenians scattered throughout the world, the resulting geometrically progressed mass emigration would weaken Armenia to the degree of being divided by and absorbed into Turkey, Azerbaijan and Georgia. Although the Armenian nation succeeded in eliminating this very scenario in the 1990s, the Turco-Azeri alliance, far from forsaking it, will attempt to implement it if Armenians prove unable to mount an effective resistance.

Fact 2: Armenians can survive only if Armenia survives – as an Armenian state and the Armenian nation living within it.

Fact 3: Without Armenia, the Armenian Spyurk (Diaspora) cannot represent a nation, i.e., a viable entity ensuring national preservation and reproduction of Armenian race (let alone the preservation and development of the Armenian language and culture).

Fact 4: During the last decades the inevitable acculturation and assimilation processes in Spyurk have sharply accelerated to an unprecedented level. In particular, as a result of emigration, every year the ranks of the Armenian communities are thinning out in the Middle East, where until recently the percentage of mixed marriages were extremely low, and the Armenian schools and other community structures functioned effectively. In 20-30 years from now there will remain at best tiny islands of the once flourishing communities of Lebanon, Iran and

Syria, similar to what has already happened to the Armenians of Iraq. As for the Armenians living in Russia and the developed West, they are subject to even faster acculturation and assimilation.

Fact 5: There is no Armenian culture without the Armenian language. Along with the statehood and the territory under its control, the language is the foundation and paramount means of preserving the Armenian ethnicity. The fact that many of our compatriots, especially in Spyurk, can feel and consider themselves Armenian without knowing the Armenian language, is possible only thanks to the people of Armenia who still speak, write and create in Armenian. Let us picture a hypothetical situation where Armenians in Armenia have forgotten their mother tongue and communicate with one another, are educated, write and create in a foreign language, no matter which – Russian, English or Chinese. This would signify nothing less than the end of the Armenian civilization, the end of the Armenian culture and the end of the Armenian ethnos!

Yet, today Armenia itself faces the full weight of the challenge of preserving and developing the Armenian language (i.e. culture). As was mentioned earlier, this is due to the decrease in the number of users of the Armenian language (including the potential users – children who received and receive non-Armenian education abroad) attributable to the emigration of our compatriots and the absence of appropriate protection of the Armenian language by the State. After 16 years of independence, it is high time that we duely acknowledge the fundamental role and place that language has in the life of a nation – something that the Armenian political elite and a significant portion of the intelligentsia fail to do. On the contrary, in the language policy, just like in certain other fundamental areas, attempts are still being made to regress the Armenian political thinking.

CONCLUSIONS

Conclusion 1: The Armenian nation is in the active phase of the struggle for survival on a fraction of its own homeland, preserved at the cost of unimaginable sacrifices. In other words, the Armenian nation is a struggling organism whose main, vitally important function is the struggle for survival.

Conclusion 2: The frontlines of this struggle for survival stretch out not only along Armenia's borders with Azerbaijan and Turkey, but evidently also throughout the country itself, embracing the spheres of demography, economy, social life, science and education. Emigration, regardless of its reasons, removes Armenians, partially or fully, from the central battlefield for survival, that is – Armenia. Repatriation, on the other hand, results in the replenishment of a vitally necessary reserve for the country.

Based on the above-mentioned strategic considerations I will attempt to answer the question: “who is an Armenian?” and in what way is s/he differentiated from an Armenian by birth.

One is an Armenian if s/he:

- 1) considers Armenia his/her *only* homeland within two dimensions of time and territory – in her historic and present boundaries;
- 2) has strong psychological attachments to his homeland – its territory, people, language and culture;
- 3) feels personal responsibility for Armenia's fate and assumes political obligations towards it;
- 4) if living abroad, seriously contemplates avenues for his and his family's repatriation;
- 5) either is or tries to become the bearer of the Armenian language and culture;
- 6) strives to maintain his offsprings Armenian, including by means of passing on to them the knowledge of the Armenian language and by bringing them into the realm of the national culture.

Those of our compatriots who consider the country of their birth or citizenship and not Armenia as their homeland, who do not feel psychological attachments and political responsibility towards Armenia, who do not wish to think about living in the Homeland, who do not seek to be the bearers of the Armenian language, who consciously or unconsciously have reconciled with and are not concerned about the inevitable assimilation of their offsprings, can be considered Armenians by origin only, because, in reality, they are already either cosmopolitans or representatives of another nationality. Indeed, it does not matter at all

if they shout from the rooftops that they are the most real and authentic Armenians (a genuine self-deception!). The fact is that these individuals, regardless of the reasons, are beyond the nation's life-process and do not partake in its subsistence even at its most fateful moment.

It should also be emphasized that genetics are of a secondary importance in determining of an Armenian or any other national identity. The real identity of an individual is defined by his personal involvement in and contribution to the life processes of the relevant nation.

Thus, we should differentiate between an Armenian on the one hand, and a person of Armenian origin on the other. This does not mean at all that the former is good and the latter is bad. Simply, the latter no longer can or wants to sacrifice anything for the sake of Armenia and already has a fundamentally different national self-consciousness.

For Armenians by origin it would be useful perhaps to look at themselves honestly and without self-deception and hypocrisy: They have actually left the field of the nation's life activities. Nevertheless, the road is still open for them both ways – total and irreversible assimilation or the return to national roots, the rediscovery of the Armenian language and culture and participation in the nation's life. In this sense, a large segment of Spyurk are potential Armenians. Unfortunately, such alienated potential Armenians are not rare in Armenia itself, who are fully or partially cut off from the Armenian language, culture and politics and who fail to perceive the common threat of extinction facing all Armenians.

I would like to repeat what I have written about many times before. Preserving Armenianness abroad, "hayapahpanum", cannot be an end in/of itself. The true goal for the preservation of Diasporan Armenians is their reunion with their motherland under the auspices of an independent state, as of now on the territory under the control of Armenian armed forces. Considering the preservation of Armenianness an end goal (as a considerable part of the Armenians abroad does) severely weakens the most important elements of the same "hayapahpanum."

The struggle for physical survival is unfortunately the core function of life of the Armenian nation. It is this very function that determines and necessitates the fundamental pillar of the Armenian identity – direct and personal engagement in this struggle for the realisation of the national objectives, which presently are:

- the preservation at all cost of that territory, essential for security, on which Armenia (RA and NKR together with the liberated territory around it) has existed for the whole period of its latest independence;
- the increasing of the number of the Armenian population in the Homeland;
- the preservation of the Armenians of Javakhk on their lands;
- the building of a nation-state based on the principles of rule of law, social justice, democracy and protection of national interests and values, including the development of the Armenian language and culture.

There are tremendous practical, ideological and psychological obstacles and ossified stereotypes that must be overcome throughout this struggle. They emanate essentially from non-Armenian sources but are often coming in to the scene through those Armenian political structures which long ago or recently have fallen under the slavish dependence of foreign powers. The engagement in the struggle for the achievement of the above-mentioned objectives will underpin an Armenian's ethnic resistability with such a breath of emotions, feelings and knowledge that he/she will indeed have the drive and the need to acquire and become the bearer of the basic elements of the national self-consciousness – the language, culture, customs and traditions.

To sum up, we can conclude that as long as Armenia as a nation and state is drawn into a long-term struggle for survival against powers superior in terms of numbers, resources and territory (Turkey and Azerbaijan), the most natural and functionally strongest ethnically differentiating characteristic feature of an Armenian is the acknowledgment and assumption of personal responsibility – proportionate to his/her strengths and capabilities – for destiny of the homeland.

P.S. At the end I invite you to read an English translation of an excerpt from a poem by Raphael Patkanyan entitled "The Armenian and Armenianness" written back in 1855, and a quote from Garegin Nzhdeh. Both are most relevant to this discourse.

Who is an Armenian? Is he the one who speaks in Armenian?
Or whose name ends with the suffix yan?
The one who always eats tolma, pilav for lunch
Or proudly always wears Armenian attire and hat?

Who is an Armenian, is he the one who attends an Armenian Church
And goes to confession at least four times a year?
That has never ignored the lent and also fasts during that
And when he yawns he crosses his open mouth?

No, my dear, nationhood is not an external act
Not even your Armenian birth will give you that right...

If you are an Armenian, you must respect the Armenians for sure,
Armenia for you must be the star of hope...

Love your nation not by words but as you love yourself,
For her sake if necessary, sacrifice all your self,
Don't even save your life, give your blood to her
Not with the hope that your nation instantly will appreciate you.

*Translated from Armenian by
Hratch V. Vartanian, M.D.*

Later, in mid-20th century the same concept is highlighted by Garigin Nzhdeh: "Armenia! He who did not know how to die for you in your hour of need and who will not want to die for you tomorrow – is not your son, is not an Armenian!"

This coincidence could testify only to the following: the struggle for survival of the Armenian nation has now been going on for over one and a half century.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԻՆՔՆՈՒԹՅԱՆ ԳՐԱՎԱԿԱՆՆԵՐԸ ԿԱՄ Ո՞Վ Է ՀԱՅՐ

Հայաստանի եւ հայութեան զարգացման ներկա բարդագույն ժամանակահատվածում հայկական ինքնության հիմնախնդիրը ներկայացնում է ոչ միայն ակադեմիական հետաքրքրություն, այլև ունի լուրջ գործնական նշանակություն: Ուժեղ ազգային ինքնությունը ռազմավարական ռեսուրս է ազգային պետության կառուցման եւ ամրապնդման գործընթացում, մինչդեռ ազգային ինքնության լզոգումը բնավ չի նպաստում, այլ ավելին, խոչընդոտում է համազգային խնդիրների եւ նպատակների շուրջ անհատի եւ հասարակության միավորմանը:

Ի վերջո, ո՞վ է այսօր հայր: Որքան էլ հարցը նուրբ է եւ շոշափում է միլիոնավոր մարդկանց (հատկապես արտերկրում բնակվող մեր հայրենակիցների) զգացմունքները, այդուամենայնիվ, նրան պատասխանելն անհրաժեշտ է: Թեման հավուր պատշաճի լուսաբանելու համար նախ եւ առաջ համակողմանիորեն ներկայացնենք այն իրադրությունը, որում գտնվում է հայ ազգն այսօր. այն անառարկելի իրողությունները, որոնք մենք պարտավոր ենք տեսնել եւ ընդունել այնպես, ինչպես նրանք կան, այլ ոչ թե աչք փակել. ինչպես անում է հայության մի ստվար հատվածը, ներառյալ նրա «վերնախավը»:

Այսպես.

Իրողություն 1. Հայ ազգը կանգնած է անհետացման վտանգի առջև իր Հայրենիքում՝ Հայաստանի Հանրապետության, Արցախի եւ Ջափախքի տարածքում: Այդ վտանգը բխում է միաժամանակ մի շարք փոխկապակցված աղբյուրներից.

ա) Ազրբեջանի կողմից ռազմական ագրեսիայի հնարավորություն.

բ) ծայրաստիճան սրված ժողովրդագրական ճգնաժամ (հանրապետությունը չբեւ է ավելի քան մեկ միլիոն մարդ, իսկ շարունակվող արտագաղթը բացասաբար է ազդում երկրի կենսագործունեության բոլոր ոլորտների վրա).

գ) տեղապատույտ հայկական պետության եւ նրա քաղաքական հաստատությունների կայացման գործընթացում.

դ) Հայաստանի ազգային անվտանգության հայեցակարգի անմշակվածություն (2007թ. փետրվարին ընդունված «Հայաստանի ազգային անվտանգության ռազմավարությունը» գեկլարատիվ փաստաթուղթ է, որը, պաշտոնական հայտարարության համաձայն, գրված է Մոսկվայի, Վաշինգտոնի եւ Բրյուսելի փորձագետների «մեթոդադարանությամբ» եւ «խմբագրմամբ»): արդյունքում չկա ազգային շահերի վրա հիմնված հստակ արտաքին քաղաքական ուղղվածություն:

ե) Հայաստանի ծանր կախվածություն արտաքին ուժերից.

զ) Սոցիալական լարվածություն՝ իր դասակարգային ու տարածքային առումներով հանդերձ (այդ թվում նաեւ արհեստականորեն ստեղծված, բայց արդյունավետորեն պահպանվող «հայաստանցի» եւ «ղարարաղցի» վտանգավոր հակադրությունը, քաղաքական գործիչների եւ հաստատությունների նկատմամբ համընդհանուր անվստահությունը, որոշումներ կայացնելուց ժողովրդի օտարումը).

է) հանրապետության կենսագործունեության բոլոր ոլորտներն ընդգրկած համատարած կաշառակերության դեմ որեւէ պայքարի բացակայություն.

բ) Հայաստանում լեզվական հետեւողական քաղաքականութեան բացակայություն, գործնականում՝ մայրենի լեզվի անպաշտպանվածություն:

թ) Զավախքից հայերին դուրս մղելու Վրաստանի որդեգրած պետական քաղաքականություն, որն իրականացվում է վարչական, տնտեսական, հոգևոր, մշակութային, ժողովրդագրական, լեզվական ճնշումների և արդեն իսկ հստակ ուրվագծվող ուժային եղանակների միջոցով:

Հարկ է հատուկ նշել ամենահրատապ վտանգը՝ Քուրքիայի մասնակցությամբ մեթոդապես ծրագրվող ու մանրագնին նախապատրաստվող ադրբեջանական ներխուժման լուրջ հավանականությունը, որի հաջող իրականացման՝ Արցախի և հարակից ազատագրված տարածքի բանազավթման դեպքում, Հայաստանի Հանրապետության անհետացումն աշխարհի քարտեզից կդառնա անխուսափելի, քանի որ հաջորդ (եթե ոչ միաժամանակյա) հարվածը կհասցվի թյուրքական երկու դաշնակիցներին տարանջատող վերջին պատվարին՝ Սյունիքին, որն առանց արցախյան «պատնեշի» զրկված կլինի գոյատևման հնարավորությունից: Հայաստանի կենտրոնական շրջանների հետ Սյունիքի թույլ հաղորդակցուղիները, պաշտպանության խորքայնության բացակայությունը, հակառակորդի մոտ ժամանակակից հրետանային այնպիսի համակարգերի առկայությունը, որոնք ընդունակ են ոմրահարել Սյունիքի ողջ տարածքը, ինչպես նաև Արցախի անկման հետեւանքով առաջացած հոգերանական հարվածը ռազմավարապես կենսականորեն կարելուր այդ երկրամասի պաշտպանունակությունը կիջեցնեն գրոյական աստիճանի: Հայաստանի մնացյալ մասը թուրք-ադրբեջանական օդակի մեջ առնելը Հայաստանը կվերածի անդրկովկասյան Սվազիլենդի տիպի մի գետտոյի, և այնուհետև Քուրքիայի ու Ադրբեջանի կողմից Հայաստանի ոչնչացումը, եթե ոչ ռազմական, ապա տնտեսական, քաղաքական ու հոգերանական ճնշման միջոցով լուկ ժամանակի հարց կլինի: Զրկվելով կայուն զարգացման հեռանկարից և աշխարհով մեկ փոփոխված միլիտարիստիկ հայերի ապահով ապաստան լինելու հնարավորությունից, երկրաչափական պրոգրեսիայով աճող լայնածավալ արտագաղթի արդյուն-

քում Հայաստանն այնքան կթուլանա, որ հեշտությամբ կկլանվի Քուրբի-այի, Ադրբեջանի ու Վրաստանի կողմից: Ու թեև հայ ժողովուրդը մեկ անգամ՝ 1990-ական թթ., շեղոքացրեց այս նույն սցենարը, թուրք-ադրբեջանական դաշինքը չի հրաժարվել այն կրկնելու մտքից եւ, եթե հայութունը պատրաստ չեղավ արդյունավետ դիմադրություն ցույց տալ, փորձելու է սեւանշ վերցնել:

Իրողություն 2. Հայութունը կկարողանա գոյատևել միայն այն դեպքում, եթե գոյատևի Հայաստանը (որպես պետություն եւ այնտեղ ապրող հայ ժողովուրդ):

Իրողություն 3. Առանց Հայաստանի հայկական Սփյուռքը չի կարող ներկայացնել ազգ, այսինքն՝ կենսունակ մարմին, որն ապահովում է հայության պահպանումն ու վերարտադրումը (էլ չենք խոսում հայոց լեզվի ու մշակույթի գոյության ու զարգացման մասին):

Իրողություն 4. Վերջին տասնամյակում կտրուկ արագացել են Սփյուռքում ընթացող ուժացման անողորմ գործընթացները՝ ընդունելով աննախադեպ ծավալներ: Մասնավորապես, արտագնացության հետեւանքով տարեցտարի նստրանում են Մերձավոր Արեւելքի հայկական հզոր համայնքները, որոնցում մինչեւ վերջերս խիստ հազվադեպ էին խառնամուսնությունները, արդյունավետորեն գործում էին հայկական դպրոցներն ու մյուս համայնքային կառույցները: 20-30 տարի անց Կիւրանի, Իրանի, Սիրիայի երբեմնի ծաղկուն համայնքներից լավագույն դեպքում պահպանվելու են միայն փոքր կզգյակներ, ինչպես դա արդեն տեղի ունեցավ Իրաքում: Իսկ Ռուսաստանում եւ Արեւմուտքի զարգացած երկրներում ապրող հայերը ենթակա են առավել արագընթաց ձուլման:

Իրողություն 5. Առանց հայոց լեզվի չկա հայկական մշակույթ. լեզուն, պետականության ու այդ պետականությանը ենթակա տարածքների հետ միասին, հայ ազգի պահպանման հիմքն ու կարեւորագույն միջոցն է: Այն, որ մեր շատ հայրենակիցներ, հատկապես Սփյուռքում, կարող են առանց հայոց լեզվի իմացության իրենց հայ համարել, հնարավոր է միայն նրա շնորհիվ, որ հայ ազգի Հայաստանում ապրող մասն առ այսօր խոսում, գրում ու ստեղծագործում է հայերեն: Պատկերացնենք

վարկածային մի այսպիսի իրավիճակ. Հայաստանի հայերը մոռացել են մայրենին և հաղորդակցվում են, ուսում առնում, գրում և ստեղծագործում որևէ օտար լեզվով, կարելու չէ՝ ուսերենով, անգլերենով թե չինարենով: Դա կարող է նշանակել մեկ բան՝ հայկական քաղաքակրթության, հայկական մշակույթի, հայ ազգի վերջ: Իսկ այսօր հայոց լեզվի ու մշակույթի պահպանման և զարգացման հիմնախնդիրն իր ողջ հասակով հառնել է արդեն բուն Հայաստանում:

Դա, ինչպես արդեն ասվեց, կապված է մեր հայրենակիցների արտագաղթելու արդյունքում հայոց լեզուն կրողների թվաքանակի կրճատման (այդ թվում նաև մեր ներուժի՝ երեխաների, որոնք արտասահմանում կստանան ոչ հայեցի կրթություն) և պետության կողմից հայոց լեզվի պատշաճ պաշտպանության բացակայության հետ: Անկախության 16 տարիներից հետո ժամանակն է լիարժեք գնահատելու լեզվի հիմնարար դերն ու տեղը ազգային կյանքում, որ դեռևս չի արվում ո՛չ քաղաքական վերնախավի, ո՛չ էլ հայ մտավորականության զգալի մասի կողմից: Ընդհակառակը՝ լեզվաքաղաքականության, ինչպես և մի շարք այլ հիմունքային, հարցերում դեռևս փորձեր են արվում ետ շրջել հայ քաղաքական մտածողությունը:

ՀԵՏԵՒՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ:

Հետևություն 1. Հայությունը գտնվում է գոյապայքարի ակտիվ փուլում իր հայրենիքի աներեւակայելի զոհողությունների գնով պահպանված մի բեկորում: Այլ կերպ ասած, հայ ժողովուրդը պայքարող օրգանիզմ է, որի հիմնական՝ կենսականորեն կարելու գործառույթը պայքարն է գոյապահպանման համար:

Հետևություն 2. Այդ գոյապայքարի հիմնական ճակատներն անցնում են ոչ միայն Հայաստանի, Ադրբեջանի և Թուրքիայի միջև եղած սահմանագծերով, այլ ակնհայտորեն հենց երկրի ներսով՝ ընդգրկելով և՛ ժողովրդագրության, և՛ տնտեսության, և՛ սոցիալական, և՛ գիտության, և՛ կրթության ու այլ ոլորտները: Արտագաղթը, անկախ իր պատճառներից, հայերին ամբողջությամբ կամ մասնակիորեն դուրս է մղում գոյապայքարի կենտրոնական դաշտից՝ Հայաստանից: Նրանց հայրենա-

դարձությունը, ընդհակառակը, նշանակում է կենսականորեն անհրաժեշտ ազգային ներուժի համայնում:

Վերը շարադրած ռազմավարական իրավիճակը հիմք ընդունելով՝ փորձենք պատասխանել այն հարցին, թե ո՞վ է Հայը եւ ինչո՞վ է նա տարբերվում ծագումով Հայից:

Հայ է նա, ով.

- 1) Հայաստանն ընդունում է որպես իր միակ հայրենիք, ընդ որում ժամանակագրական-տարածքային երկու շափումներում՝ նրա պատմական եւ արդի սահմաններում.
- 2) Հայաստանի տարածքի, ժողովրդի, լեզվի ու մշակույթի նկատմամբ ունի ամուր հոգեբանական կապվածություններ.
- 3) անձնապես պատասխանատվություն է զգում Հայաստանի ճակատագրի համար, ըստ այդմ էլ՝ ստանձնում է հայրենիքի առջև քաղաքական պարտավորություններ.
- 4) արտերկրում բնակվելու դեպքում լրջորեն մտածում ու վերլուծում է իր եւ իր ընտանիքի հայրենագարձության բոլոր հնարավոր տարբերակները.
- 5) հայոց լեզվի ու մշակույթի կրողն է կամ ձգտում է դառնալ այդպիսին.
- 6) ցանկանում է իր սերունդը հայ պահել, այդ թվում հայոց լեզուն իր երեխաներին փոխանցելու միջոցով եւ նրանց ազգային մշակույթի ոլորտի մեջ ընդգրկելով:

Իսկ մեր այն հայրենակիցները, ովքեր իրենց հայրենիք են համարում ոչ թե Հայաստանը, այլ իրենց ծննդավայրի կամ քաղաքացիության երկիրը, ովքեր Հայաստանի նկատմամբ քաղաքական պարտավորություններ ու հոգեբանական կապվածություններ չունեն, ովքեր չեն ուզում մտածել Հայրենիքում ապրելու մասին, չեն ուզում լինել հայոց լեզվի կրողը, գիտակցաբար կամ անգիտակցորեն հաշտվել են իրենց սերունդների անխուսափելի ուժացման ու ձուլման հետ, կարող են համարվել ընդամենը ծագումով հայ, քանի որ իրականում նրանք կամ աշխարհաքաղաքացի (կոսմոպոլիտ) են, կամ էլ՝ այլ ազգության ներկայացու-

ցիշ: Եվ բոլորովին կարեւոր չէ, որ նրանք այդ ամենով հանդերձ կուրծք կծեծեն ու կբղաւեն, թե իրենք են ամենախակական հայերը (ակնհայտ ինքնախաբեութիւն): Էականն այն է, որ այդպիսի անհատը այլեւայլ պատճառներով հայտնվել է ազգի կենսագործունեութիւնից դուրս եւ նրանում որեւէ անձնական մասնակցութիւն այլեւս չի ունենում, այն էլ ազգի համար օրհասական պահին:

Այդ առիթով հարկ է նաեւ նկատել, որ ինչպէս ցանկացած ազգութեան, այնպէս էլ հայի ինքնութեան հարցում ծագումնաբանութիւնը երկրորդական նշանակութիւն ունի: Անհատի իրական ազգային պատկանելութեան հարցը որոշվում է նրա՝ այս կամ այն ազգի ընդհանուր կենսագործունեութեան մեջ անձնական ներգրավվածութեամբ եւ ներդրած ավանդով:

Այսպիսով, հային պետք է տարբերել հայկական ծագում ունեցող մարդուց: Սա ամենեւին չի նշանակում առաջինին համարել լավը, իսկ երկրորդին՝ վատը: Պարզապէս երկրորդն արդեն չի կարող եւ չի ուզում որեւէ զոհողութեան գնալ հանուն Հայաստանի եւ արդեն արմատապէս տարբեր ազգային ինքնագիտակցութիւն ունի:

Ծագումով հայերին օգտակար կլինի ազնվորեն, առանց ինքնախաբեութեան եւ երեսպաշտութեան նայել ճշմարտութեան աչքերին. նրանք ըստ էութեան արդեն դուրս են եկել ազգի կենսագործունեութեան դաշտից: Այդուհանդերձ, նրանց համար բաց է երկկողմանի ճանապարհը. վերջնական ձուլում կամ վերադարձ ազգային արմատներին՝ հայոց լեզվի ու մշակույթի վերագտնում, մասնակցութիւն ազգային կյանքին: Այս իմաստով Ափյուռքի մի ստվար հատվածը վերադարձի հնարավորութիւն ունեցող հայեր են: Յավոք, բուն Հայաստանում էլ քիչ չեն օտարված հայերը, ովքեր ամբողջովին կամ մասնակիորեն հեռացել, խորթացել ու կտրվել են հայոց լեզվից, մշակույթից ու քաղաքականութիւնից, չեն գիտակցում ամբողջ հայութեանը սպառնացող ոչնչացման ընդհանուր վտանգը:

Ուզում եմ կրկնել այն, ինչ բազմիցս գրել եմ: Հայութեան պահպանումն արտերկրում ինքնանպատակ լինել չի կարող: Ափյուռքահայու-

թյան պահպանման բուն նպատակը սեփական հողերում, ազգային պետականության հովանու ներքո վերամիավորվելն է, այսօր՝ այսօրվա Հայաստանում՝ այն տարածքում, որը գտնվում է հայկական գինված ուժերի հսկողության տակ: Հայապահպանումն ինքնանպատակ գիտելը (ինչպես անում է սփյուռքահայության զգալի մասը) կարուկ թուլացնում է նույն «հայապահպանման» կարեւորագույն տարրերը:

Ֆիզիկական գոյատեւման համար պայքարը, ցավօք, հայ էթնոսի կենսագործունեության հիմնառանցքն է: Այդ գործառույթն էլ հենց թելադրում եւ կազմում է հայկական ինքնության հիմնասյունը՝ անմիջական անձնական ներգրավվածությունն այն պայքարում, որը մղվում է հանուն ազգային նպատակների իրագործման: Այսօրվա գրութչամբ գրանք են.

- ցանկացած գնով պահպանել Հայաստանի անվտանգության համար այն նվազագույն անհրաժեշտ տարածքը (ՀՀ-ն եւ ԱՀՀ-ն իր շուրջն ազատագրված բուն հայկական հողերով հանդերձ), որի վրա Հայաստանը գոյություն ունի իր անկախության ողջ ժամանակահատվածում,
- իր հայրենիքում հայ ժողովրդի թվաքանակի մեծացում,
- Զավախքի հայության պահպանում,
- սոցիալական արդարության, ժողովրդավարության սկզբունքների, հայոց լեզվի եւ մշակույթի, ազգային մյուս արժեքների ու շահերի պաշտպանության ու զարգացման հիման վրա ազգային իրավական պետության կառուցում:

Այդ պայքարի ճանապարհին հարկ է լինում հաղթահարել հսկայական խոչընդոտներ, գործնական, գաղափարախոսական ու հոգեբանական զանազան արգելքներ եւ քարացած կաղապարներ, որոնք թեեւ իրականում բխում են ոչ հայկական աղբյուրներից, բայց հաճախ են կյանքի կոչվում հենց հայկական քաղաքական կառույցների ձեռքերով, այն կառույցների, որ վաղուց կամ նորերս են ընկել արտաքին ուժերից ստրկական կախվածության մեջ:

Այդ նպատակներով պայքարի մեջ հայի ներգրավվածությունն ի վիճակի է նրան տալ էթնիկ դիմագրողականությունն ամրապնդող հույ-

զերի, զգացմունքների ու գիտելիքների այնպիսի պաշար ու հարստություն, որ նրա մոտ ձգտում է պահանջարկ կառաջանա նաև յուրացնելու և կրողը դառնալու ազգային ինքնագիտակցության հիմնարար տարրերի՝ լեզվի, մշակույթի, ավանդական բարքերի ու սովորույթների:

Ընդհանրացնելով ասվածը, կարելի է եզրակացնել, քանի որ իբրև ազգ և պետություն Հայաստանը ներքաշված է երկարատև պայքարի մեջ թվաքանակով, նյութական պաշարներով ու տարածքով իրեն գերազանցող ուժերի՝ Թուրքիայի և Ադրբեջանի դեմ, ապա այդ պայմաններում հային էթնիկապես տարբերակող ամենաբնական ու գործառութային առումով ամենազորեղ հատկանիշը հայրենիքի ճակատագրի համար պատասխանատվության գիտակցումն ու ստանձնումն է՝ անձնական ուժերի ու հնարավորությունների ներածին շափով:

P.S. Վերջում առաջարկում եմ կարդալ մի հատված Ռաֆայել Պատկանյանի «Հայ և հայություն» բանաստեղծությունից՝ գրված դեռևս 1855 թ., և Գարեգին Նժդեհի արտահայտություններից մեկը, որոնք շատ համահունչ են մեր նյութին:

Ո՛վ է հայը. միթե՞ նա է, որ խոսում է հայ լեզվով,
Եվ կամ՝ որի մականունը հանգում է յան մասնիկով,
Որ ուտում է ամենայն օր ճաշին տոլմա ու փլըլավ,
Կամ՝ պարծանոք միշտ հագնում է հայի զրդակ ու հալավ:

Ո՛վ է հայը. միթե՞ նա է, որ զընում է Հայի ժամ,
Ու տարենը հաղորդվում է խիստ սակավից՝ չորս անգամ,
Որ կյանքումը պաս չի կերել, ծոմ էլ պահում է Լույնպես,
Հորանջելիս խաչ է կնքում՝ բաց բերանն ու երես:

Չէ՛, սիրելի՛ս, ազգությունը չէ արտաքին արարմունք,
Հայ ծընելըդ անգամ չի տալ թեզ հայության իրավունք...

Թե դու հայ ես՝ հայությունը պիտի հարգես անպատճառ,
Հայաստանը պիտի լինի հուսո աստղ թեզ համար...

Սիրե՛ ազգըդ ո՛չ լուկ խոսքով, սիրե՛ ինչպես քու անձը,
Նորա օգտին, թե պետք լինի, գոհե՛ բոլոր քու գանձը,
Մի՛ խնայիլ կյանքըդ անգամ, արյունըդ բե՛ր նորան գոհ
Ո՛չ այն հուսով, որ քու ազգը իսկույն լինի թեզնից գոհ¹:

Ավելի ուշ՝ 20-րդ դարի կեսերին ճիշտ նույնն էր շեշտում եսևե Գարեգին Նժդեհը. «Հայաստան, նա, ով վտանգի ժամանակ քեզ համար մեռնել չգիտցավ, եւ վաղը պիտի շուգենա մեռնել՝ քո գավակը չէ՛. հայ չէ՛»²: Այս համընկնումները նշանակում են ընդամենը մի բան. Հայաստանի կենաց-մահու գոյապայքարը շարունակվում է արդեն շուրջ մեկ եւ կես դար:

¹ Թափայեի Պատկանյան, Երկերի ժողովածու: Հ Ա, Երևան, ՀՍՍՐ ԳՍ հրատ., 1963, էջ 40-42:

² Գարեգին Նժդեհ. Մեծ գաղափար (նորահայտ նյութեր): Երևան, 2002, էջ 50:

ОСНОВЫ АРМЯНСКОЙ ИДЕНТИЧНОСТИ ИЛИ КТО ЕСТЬ АРМЯНИН?

В сложнейший современный период развития Армении и армянства, проблема армянской идентичности представляет не только академический интерес, но и весьма серьезную практическую значимость. Сильная национальная идентичность является стратегическим ресурсом в процессе строительства и упрочения национального государства. Наоборот, размытость национальной идентичности никак не способствует и, более того, препятствует консолидации общества и личности вокруг общенациональных целей и задач.

Кто же есть на сегодня армянин? Вопрос этот, безусловно, весьма деликатен и затрагивает чувства миллионов людей (особенно наших соотечественников за рубежом), с другой стороны поиск ответа на него – насущная необходимость. Для адекватного освещения темы прежде всего комплексно представим ситуацию, в которой пребывает армянская нация, те непреложные реальности, которые мы должны видеть и принимать такими, какие они есть, а не закрывать на них глаза, как это делает добрая половина армян, включая ее "элиту".

Итак:

Реальность 1. Армянский этнос подвергнут угрозе исчезновения на территории своей Родины – в Республике Армения, Арца-

хе и Джавахке. Угроза эта исходит сразу из нескольких взаимосвязанных и взаимозависимых источников:

- а) возможность военной агрессии со стороны Азербайджана;
- б) острейшего демографического кризиса, продолжающаяся эмиграция негативно воздействуют на все стороны жизни государства;
- в) буксующего процесса построения армянского государства и его политических институтов;
- г) невыработанности концепции национальной безопасности Армении (принятая в феврале 2007 года “Стратегия национальной безопасности Армении” – декларативный документ, написанный, как об этом было официально заявлено, “по методологии” и “под редакцией” экспертов из Вашингтона, Брюсселя и Москвы), как следствие – отсутствует четкий и ясный внешнеполитический курс, базирующийся на национальных интересах;
- д) сильнейшей зависимости Армении от внешних сил;
- е) социальной напряженности, включая ее классовые и региональные аспекты (в том числе, искусственно созданное, но эффективно поддерживаемое опасное противопоставление “айастанцев” и “карабахцев”, тотальное недоверие к политическим деятелям и институтам, отчуждение народа от принятия решений);
- ж) отсутствия какой-либо борьбы с тотальной коррупцией, охватившей все области жизни республики;
- з) отсутствия жесткой и последовательной языковой политики в Армении, практической беззащитности армянского языка;
- и) государственная политика Грузии по вытеснению армян из Джавахка путем административного, экономического, культурного, религиозного, языкового, демографического давления и, наконец, уже отчетливо вырисовывающимися силовыми методами и способами.

Следует особо отметить самую насущную угрозу в виде серьезной вероятности методично планируемой и тщательно готовящейся азербайджанской агрессии (при прямом или косвенном соучастии Турции). В случае ее успеха, а именно – оккупации Арцаха и освобожденной вокруг него территории – исчезновение Республики Армения с карты мира станет неизбежным. Поскольку следующий (если не одновременный) удар Азербайджана и стоящей за ее спи-

ной Турции придется на Сюник – последний разъединяющий бастион между двумя тюркскими союзниками, не имеющий без арцахской “стены” каких-либо шансов на выживание. Слабые коммуникации с центральными районами Армении, отсутствие глубины обороны, наличие у противника современных систем артиллерийского огня, могущего покрыть всю территорию Сюника, а также психологический удар от падения Арцаха снизят обороноспособность этого стратегически жизненно важного края почти до нулевой отметки. Взятие оставшейся части Армении в турецко-азербайджанское кольцо превратит Армению в гетто, своего рода закавказский Свазиленд, и последующая ликвидация Армении путем если не военного, то экономического, политического и психологического давления со стороны Турции и Азербайджана будет лишь делом “техники”. Лишившись каких-либо перспектив устойчивого развития и потеряв роль потенциального пристанища для разбросанных по миру миллионов армян, в результате геометрически прогрессирующей массовой эмиграции Армения ослабнет настолько, что будет поглощена Турцией, Азербайджаном и Грузией. И хотя армянский народ однажды – в начале 1990-х гг. – нейтрализовал этот же самый сценарий, турецко-азербайджанский альянс не отказался от мысли о его повторе и попыбует взять реванш, если только армянство не будет готово к эффективному сопротивлению.

Реальность 2. Армянство сможет выжить только лишь в том случае, если выживет Армения – как государство и проживающий в нем армянский народ.

Реальность 3. Без Армении армянский Спюрк не представляет и не может представлять из себя нацию, т.е. – полноценный организм, обеспечивающий элементарное сохранение армянского рода, не говоря уже о сохранении и развитии армянского языка и культуры.

Реальность 4. Постоянно и неумолимо протекающие процессы аккультурации и ассимиляции в Спюрке за последнее десятилетие резко ускорились, приобретя, фактически, беспрецедентные масштабы. В частности, с каждым годом, в результате эмиграции, редуют армянские общины на Ближнем Востоке, где до последнего времени процент смешанных браков был крайне низок, эффективно действовали армянские школы и другие общинные структу-

ры. Через лет 20-30 лет от когда-то мощных общин в Ливане, Иране, Сирии останутся, в лучшем случае, лишь маленькие ячейки, как это уже случилось с армянами Ирака. Армяне же, проживающие в России и в развитых странах Запада, подвержены скоротечной аккультурации и ассимиляции.

Реальность 5. Без армянского языка нет армянской культуры, язык – фундамент и наиважнейшее средство сохранения армянского этноса наряду с государственностью и подконтрольной ей территорией. То, что многие наши соотечественники, в особенности в Спурке, могут чувствовать и считать себя армянами без знания армянского языка, возможно лишь благодаря тому, что часть армянской нации, проживающая в Армении, все еще продолжает говорить, писать, создавать на армянском языке. На минуту представим гипотетическую ситуацию: армяне в Армении забыли родной язык и общаются друг с другом, получают образование, пишут и создают на иностранном, неважно на каком – русском, английском или китайском. Это же будет означать не что иное как конец преемственности в армянской цивилизации, конец армянской культуры, конец армянского народа! А ведь сегодня проблема сохранения и развития армянского языка (читай – армянской культуры) стоит во весь рост уже и в самой Армении! Это связано, как уже было сказано, с сокращением численности носителей армянского языка (в том числе потенциальных – детей, получивших и получающих за рубежом неармянское образование), за счет эмигрировавших за рубеж наших соотечественников, и отсутствием должной защиты армянского со стороны государства. После 16 лет независимости пора бы уже по достоинству оценивать базисную роль и место языка в национальной жизни, чего пока не происходит ни на уровне политической элиты, ни на уровне довольно значительной части армянской интеллигенции. Наоборот, в вопросе языковой политики, как и в некоторых других вопросах, все еще делаются попытки повернуть вспять армянское политическое мышление.

Выводы

Вывод 1: армянский этнос находится в активной стадии борьбы за выживание на почти что чудом (вернее – ценой невероятных жертв) сохраненном осколке собственной Родины. Другими слова-

ми, армянский этнос – это организм борющийся, основная жизненно важная функция этого организма – борьба за выживание.

Вывод 2: основные фронты борьбы за выживание проходят не только по линии границ Армении с Азербайджаном и Турцией, но уже явно и внутри страны: это и демография, и экономика, и социальная сфера, и наука, и образование, и т.д. Эмиграция армян, независимо от ее причин, полностью или частично выводит их за пределы центрального поля борьбы за выживание – из Армении. Их репатриация, наоборот, означает прибытие насущно необходимого резерва.

Именно исходя из вышесказанной конкретной стратегической ситуации, сформируем ответ на вопрос: кто же сегодня армянин и в чем его отличие от армянина по происхождению.

Армянином является тот, кто –

- 1) считает своей *единственной* Родиной Армению, причем в двух временных и территориальных измерениях: в ее исторических и настоящих границах;
- 2) психологически сильно привязан к Армении - ее территории, народу, языку и культуре;
- 3) на личностном уровне чувствует ответственность за судьбу Армении и берет на себя политические обязательства по отношению к ней;
- 4) серьезным образом задумывается и рассматривает все возможности репатриации, своей собственной и своей семьи;
- 5) является или стремится сам стать носителем армянского языка и культуры;
- 6) стремится к сохранению своего потомства как армянского, в том числе, посредством передачи своим детям армянского языка и/или их введения в ареал национальной культуры.

Те же из наших соотечественников, кто уже считают своей Родиной не Армению, а страну своего рождения или же гражданства, не чувствуют по отношению к Армении каких-либо политических обязательств и психологических привязанностей, не желают думать о жизни на Родине, не стремятся стать носителями армянского языка, осознанно или бессознательно смирились с неизбежной аккультурацией и ассимиляцией своих детей – могут счи-

таться армянами лишь по происхождению, поскольку на самом деле они либо космополиты, либо представители другой национальности. И вовсе не важно – будут ли они при этом бить себя в грудь и кричать, что они и есть самые настоящие армяне (форменный самообман!). Главное – что такой индивид по тем или иным причинам оказался за пределами жизнедеятельности нации и не принимает в ее жизни какого-либо личного участия, причем – в критический и судьбоносный для нее момент.

В этой связи хотелось бы также отметить, что генетическая составляющая армянской, как и любой другой этнической идентичности является вторичной. Вопрос об истинной этнической принадлежности индивида решается его личной вовлеченностью и вкладом в жизнедеятельность общего организма той или иной нации.

Таким образом, нам следует различать, армянина, с одной стороны, а с другой – человека, имеющего армянское происхождение. Это вовсе не означает считать первого лучше, а второго хуже. Просто второй уже не может и не хочет жертвовать чем-либо ради Армении и, в принципе, имеет уже в корне отличающееся национальное самосознание. Армянам по происхождению было бы полезно честно, без самообмана и лицемерия посмотреть на самих себя: в основном они уже вышли и находятся вне поля жизнедеятельности нации. Тем не менее дорога для них все еще открыта в обе стороны: полная и бесповоротная ассимиляция или же возврат к национальным корням, обретение армянского языка и культуры, участие в национальной жизни. В этом смысле добрая половина Спюрка есть потенциальные армяне. К сожалению, в самой Армении тоже немало таких отчужденных, потенциальных армян, частично или полностью оторванных от армянского языка, культуры и политики, не осознающих общей для всех угрозы уничтожения.

Хочу повторить то, о чем писал не раз. Сохранение армянства за рубежом не может быть самоцелью. Истинная цель сохранения армян Спюрка – воссоединение на собственной земле, под сенью независимой государственности, пока что на той территории, которая находится под контролем армянских вооруженных сил. Считать сохранение армянства самоцелью (как это делает значительная часть армян зарубежья) – значит резко ослаблять важнейшие элементы того же “айапахпанума”.

Борьба за физическое выживание есть, к сожалению, стержневая функция жизнедеятельности армянского этноса. Именно эта функция диктует и фундаментальную составляющую армянской идентичности – непосредственную личную вовлеченность в борьбу за осуществление национальных чаяний, коими на сегодняшний день являются:

- сохранение любой ценой той минимально необходимой для безопасности Армении территории, на которой она существует во весь период своей независимости (РА и НКР вместе с освобожденной вокруг нее исконно армянской землей),
- увеличение численности армянского народа на своей родине,
- сохранение армянства Джавахка,
- построение правового национального государства, основанного на принципах социальной справедливости, демократии и защите национальных интересов и ценностей, включая развитие армянского языка и культуры.

На пути этой борьбы приходится преодолевать огромные препятствия, различные практические, идеологические и психологические табу, запреты и закоренелые стереотипы, исходящие в конечном счете из неармянских источников, хотя часто претворяемые в жизнь руками армянских же политических структур, которые давно или же недавно оказались в кабальной зависимости от внешних сил. Вовлеченность армянина в борьбу с этими целями способна придать ему такое богатство укрепляющих этническую сопротивляемость эмоций, чувств и знаний, что у него/нее возникнет стремление и потребность усвоить и стать носителем базисных элементов национального самосознания – языка, культуры, традиционных нравов и обычаев.

Суммируя сказанное, можно заключить, что поскольку Армения как нация, как совокупная единица и целостный организм, вовлечены в длительную борьбу за выживание с превосходящими ее по численности, ресурсам и территории силами (Турция и Азербайджан), то этнически дифференцирующей самой естественной и функционально самой мощной характеристикой армянина являет-

ся осознание и взятие им лично на себя, по мере его/ее сил и возможностей, ответственности за судьбу родины.

P.S. В конце предлагаю прочитать отрывок из стихотворения Рафаеля Патканяна "Армянин и армянство", написанного еще в 1855 г., и одно высказывание Гарегина Нжде, которые как нельзя кстати подходят к нашей дискуссии.

Кто есть Армянин?

Неужто тот, кто говорит по-армянски?

Или тот, чья фамилия рифмуется на -ян?

Тот, кто в обед изо дня в день готов долму и плов есть?

Или же тот, для кого армянская папаха и костюм честь?

Кто есть Армянин?

Неужто тот, кто посещает храм армян?

И как минимум четырежды в год причащается?

Кем никогда ни пост, ни говение не нарушается?

Чье лицо и зевающий открытый рот крестом осеняется?

Нет, дорогой, национальность не внешний атрибут .

Даже родители-армяне права на Армянство не дадут...

Ежели ты Армянин, свое Армянство почитай,

И звездой надежды Армении считай...

Люби свою нацию не на словах, люби как себя.

Надо, так сокровища все свои ей передай.

Жизнь не жалея, кровь свою в жертву отдай.

И не затем, что нация будет почитать тебя.

*Перевод с армянского -
Доры Вардумян*

Позже, в середине XX века, то же самое подчеркивал и Гарегин Нжде: "Армения! Кто в грозный час не сумел умереть за тебя, и тот, кто завтра не захочет умереть – не твой он сын, он – не армянин!". Эти совпадения могут означать лишь одно: борьба за существование армянской нации продолжается уже более полутора-ста лет.

ՔԵՐԱՆԱԿԻ ՄԱՍԻՆ

Դոկտ. Արմեն Այվազյանը երեսնամ գործող «Արարատ» ռազմավարագիտական կենտրոնի տնօրենն է: Պատմագիտության թեկնածու է 1992 թ-ից, քաղաքագիտության դոկտոր՝ 2004 թ-ից:

1992-1994 թթ. աշխատել է որպես ԳՅ նախագահի օգնական, ԳՅ արտգործնախարարի խորհրդական, Եվրոպայի Անվտանգության և Համագործակցության կորիորդակցությունում ԳՅ Պատվիրակության գործող ղեկավար (Վիեննա): Մասնակցել է ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի բանակցություններին: 1994-ից զբաղվում է գիտական և հասարակական գործունեությամբ:

Դոկտ. Այվազյանը մի շարք գրքերի և բազմաթիվ գիտական հոդվածների հեղինակ է:

ABOUT THE AUTHOR

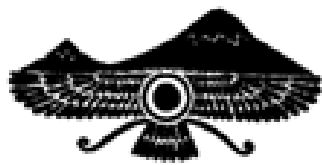
Dr. Armen Ayvazyan (Aivazian) is the Director of the Yerevan-based "Ararat" Center for Strategic Research. He holds doctoral degrees in History (1992) and Political Science (2004).

From 1992 to 1994 he worked as Assistant to the President of Armenia, Adviser to the Foreign Minister of Armenia, and Acting Head of the Armenian Delegation to the Conference (now Organization) on Security and Cooperation in Europe at Vienna.

He was a recipient of an International Security Studies grant provided by the Carnegie Corporation of New York, working in affiliation with the Program on the Analysis and Resolution of Conflicts, Maxwell School of Citizenship and Public Affairs, Syracuse University (1995). During the 1997-1998 academic year, he was a Visiting Senior Fulbright Scholar, affiliated with the Center for Russian and East European Studies, Stanford University, USA. He was a Visiting Alexander S. Onassis Foundation Fellow at ELIAMEP, Hellenic Foundation for European and Foreign Policy (2000-2001, Athens).

Dr. Ayvazyan was also an Adjunct Assistant Professor of Political Science at the American University of Armenia, a Fellow at the American University of Armenia's Center for Policy Analysis, a Guest Lecturer at the Yerevan State University and Professor of Political Science of the Armenian State Academy of Governance. He was also the Team Leader of the European Commission's sponsored Campaign Against "Corruption-Friendly" Legal and Social Settings in Armenia program in 2004-2005. Currently he works also as a Senior Researcher in the Matenadaran, the Yerevan Institute of Medieval Manuscripts.

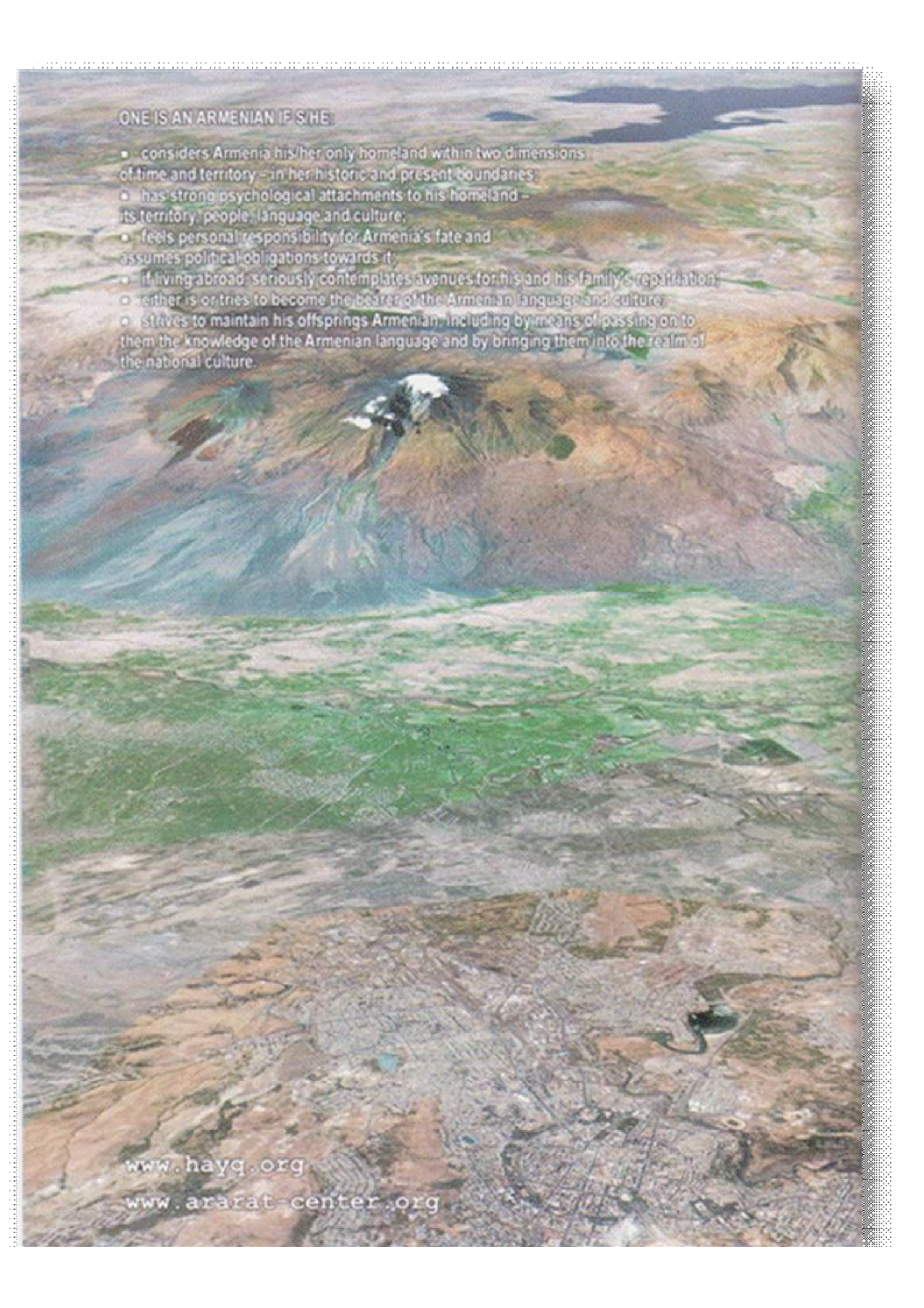
Dr. Ayvazyan is the author of several monographs, book chapters, and many articles in Armenian and international journals.

Ararat Foundation

Ararat Center for Strategic Research

An aerial photograph of a mountainous region. In the foreground, a river valley is visible with a small town or village. The middle ground shows a large, rugged mountain with a snow-capped peak. The background features a wide river valley with a winding river and some smaller settlements. The overall scene is a mix of natural beauty and human habitation.

ONE IS AN ARMENIAN IF S/HE:

- considers Armenia his/her only homeland within two dimensions of time and territory – in her historic and present boundaries;
- has strong psychological attachments to his homeland – its territory, people, language and culture;
- feels personal responsibility for Armenia's fate and assumes political obligations towards it;
- if living abroad, seriously contemplates avenues for his and his family's repatriation;
- either is or tries to become the bearer of the Armenian language and culture;
- strives to maintain his offsprings Armenian, including by means of passing on to them the knowledge of the Armenian language and by bringing them into the realm of the national culture.

www.hayq.org

www.ararat-center.org